

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

Telefon: 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatejna@mkcr.cz

Vážený pan
Václav Hrabák

Váš dopis značky

Naše značka
MK 42103/2024 OPI

Vyřizuje/linka
Mašková Pavla Mgr. / 473

V Praze dne: 17. 5. 2024

Podnět na vyvezení 129 předmětů, které jsou součástí Svatovítského chrámového pokladu, na výstavu do Drážďan – kontrola postupu vyvezení Korunovačnického ostatkového kříže do Německa

Vážený pane Hrabáku,

Ministerstvu kultury, odboru Památková inspekce (dále jen „Památková inspekce“), byl dne 19. 4. 2024 doručen Váš podnět k provedení kontroly postupu vyvezení 129 předmětů, mezi nimiž figuroval i Zlatý relikviářový kříž, zv. Korunovačnický, které jsou součástí Svatovítského chrámového pokladu (národní kulturní památky rejst. č. ÚSKP 443 – Vybraný mobiliář z fondu Pražského hradu), na výstavu „*Fragmente der Erinnerung. Der Schatz des Prager Veitsdomes präsentiert durch Josef Koudelka, Edmund de Waal und Julian Rosefeldt*“ do Drážďan, konkrétně do muzea Staatliche Kunstsammlungen Dresden a jeho Umělecké síně v Lipsiusbau.

Podnět konkrétně zmiňuje, že veřejnosti je známo, že došlo k vyvezení Korunovačnického ostatkového kříže spolu s desítkami dalších artefaktů ze souboru Svatovítského fondu do Německa. Tyto movité památky požívají nejvyšší ochrany jako národní kulturní památka (rejst. č. 443 – Vybraný mobiliář z fondu Pražského hradu, dle katalogu též *Mobiliář Pražského hradu*) a jsou umístěny v Kunsthalle im Lipsiusbau v Drážďanech.

Značná část veřejnosti laické i věřících je pobouřena odvezením Korunovačnického ostatkového kříže mimo území České republiky, protože kříž vnímají jako národní historického bohatství s vysokou duchovní hodnotou pro český národ.

Podávám tímto podnět k zahájení řízení ve smyslu § 42 správního řádu a navrhuji provedení kontroly postupu vyvezení Korunovačnického ostatkového kříže (dále též kulturní památka) do Německa v tomto rozsahu:

- *Kdo podal žádost o předchozí souhlas k vývozu kulturní památky.*
- *Zda žádost obsahovala všechny základní znaky kulturní památky vylučující její záměnu, zejména popis s fotografií, druh a název, rozměry, současný stav, údaje o provedených opravách nebo restaurování, účel, pro který se žádá o předchozí souhlas s vývozem, doba, na kterou se kulturní památka vyváží, a způsob jejího užití v zahraničí ve smyslu § 18 vyhl. č. 66/1988 Sb. na předepsaném formuláři.*
- *Jaké byly stanoveny podmínky zapůjčení a vyvezení kulturní památky a zda byly stanoveny s dostatečným rozsahu vzhledem k nevyčíslitelné hodnotě vyváženého pokladu – souboru relikvií.*
- *Kdy a kým byl vydán souhlas k vyvezení kulturní památky Ministerstvem kultury či vládou.*
- *Kdy a jak došlo k převozu a předání kulturní památky na hranicích, jaký dopravní prostředek byl použit, jaký doprovod a zda byla zabezpečena dostatečná ochrana kulturní památky.*
- *Kdo a kdy převzal kulturní památku na místě určení v Kunsthalle im Lipsiusbau.*
- *Zda byl sepsán protokol v dostatečném rozsahu a formě a kdo jednal za českou stranu.*
- *Jak je kulturní památka ochráněna a zda jsou splněny podmínky zapůjčení v Kunsthalle im Lipsiusbau.*
- *Zdali je bezpečně zajištěno, že s Korunovačným ostatkovým křížem či jakoukoliv jeho součástí nebude během pobytu mimo území České republiky prováděna jakákoliv manipulace, například restaurátorská činnost nebo možné zcizení či poničení relikvií v něm uchovávaných.*

Podatel má pochybnosti o správnosti postupu v procesu vyřízení žádosti i předání a umístění na novém místě. Zejména pochybuje o aktivní legitimaci žadatele o předchozí souhlas k vývozu kulturní památky, protože jeho vlastnictví není věrohodně doloženo. Korunovační ostatkový kříž je součástí Svatovítského pokladu a ten je součástí mobiliáře Svatovítské katedrály, na kterou se vztahuje ujednání mezi bývalým prezidentem Milošem Zemanem a tehdejším arcibiskupem Dominikem Dukou, za české katolické zájmy.

Korunovační ostatkový kříž je památkou světskou, kterou nechal zhotovit český král a římský císař Karel IV. výhradně pro účely korunovace svých nástupců na českém trůně. Byl součástí korunovačních klenotů a nesloužil církevní liturgii. V držení Metropolitní kapituly sv. Víta je tak z důvodu veřejnosti neznámému.

Z výše uvedených důvodů navrhuji, aby Památková inspekce jako kontrolní orgán Ministerstva kultury v oboru státní památkové péče provedla kontrolu jako neplánovanou a mimořádnou kontrolní akci ve smyslu zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole.

Shledá-li se kontrolní činností pochybení, které založí neplatnost souhlasu s vývozem Korunovačního ostatkového kříže do zahraničí, navrhuji, aby inspekce neprodleně podala podnět k navrácení kříže zpět do České republiky (zákon č. 101/2001 Sb. Zákon o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků). Stejný postup navrhuji i pro jiná pochybení, která inspekce odhalí, protože jen ucelený řetězec souvisejících podmínek stanovených k ochraně Korunovačního ostatkového kříže je zárukou naplnění dostatečné bezpečnosti a ochrany této nejen pro Českou republiku významné památky.

K výše uvedenému sděluje Památková inspekce následující.

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní památkové péči“), dává dle § 27 tohoto zákona Památkové inspekci na území České republiky zmocnění pro obecný dozor nad dodržováním zákona o státní památkové péči a předpisů vydaných k jeho provedení.

Při výkonu zmocnění podle § 27 odst. 1 a 2 zákona o státní památkové péči postupuje Památková inspekce po procesní stránce podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kontrolní řád“).

V případě Vašeho podnětu postupovala Památková inspekce dle § 3 odst. 1 kontrolního řádu a provedla tzv. úkony předcházející kontrole, kdy *kontrolní orgán může provádět před zahájením kontroly úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu*. Památková inspekce se pak především soustředila na kontrolu postupu dle § 20 zákona o státní památkové péči, ačkoli problematiku ochrany kulturního dědictví ve vztahu k zahraničí není řešena jen v zákoně o státní památkové péči a vyhlášce č. 66/1988 Sb., Vyhláška ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 66/1988 Sb.“). Souběžně je tato oblast řešena také zákonem č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, Úmluvou o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (vyhláška č. 15/1980 Sb.), nařízením Rady (ES) č. 116/2009, o vývozu kulturních statků a navazujícím zákonem o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropské unie.

Kulturní památky jsou podle § 1 odst. 1 zákona o státní památkové péči chráněny jako nedílná součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významný činitel životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu. Proto je možné vyvézt kulturní památku do zahraničí výlučně na dobu určitou a pouze na základě předchozího souhlasu Ministerstva kultury. Kulturní památka nesmí být vyvezena z území České republiky na dobu neurčitou. Zákon o státní památkové péči neomezuje důvody vývozu kulturní památky, pouze například zmiňuje vývoz pro účely vystavení v zahraničí a pro účely zapůjčení do zahraničí. Kulturní památku lze však vyvézt například i pro účely jejího restaurování, vědeckého výzkumu apod.

Souhlas Ministerstva kultury je vyžadován vždy, bez ohledu na to, zda má být kulturní památka vyvezena na dobu v řádu dnů, měsíců, či let. Souhlas se uděluje předem, tj. před vývozem kulturní památky do zahraničí, nikoli až následně po vyvezení kulturní památky do zahraničí, nebo dokonce po jejím návratu. Bez souhlasu nemůže být kulturní památka legálně vyvezena z území České republiky. Pro regulaci podle § 20 odst. 1 zákona o státní památkové péči je bezpředmětné, zda je cílová země mimo celní území Evropské unie, nebo je naopak součástí tohoto celního území. Souhlas Ministerstva kultury je tak třeba vždy, když má kulturní památka překročit hranice České republiky.

Ustanovení § 20 odst. 1 zákona o státní památkové péči dopadá plně i na národní kulturní památky. Zákon o státní památkové péči převážně ctí ve svých ustanoveních princip, že národní kulturní památky jsou současně kulturními památkami, jak vyplývá z § 4 tohoto zákona.

Ve vztahu k národním kulturním památkám přinesl zásadní změnu zákon č. 307/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, který k vývozu do zahraničí s účinností od 21. 8. 2008 přenesl rozhodovací pravomoc z vlády na Ministerstvo kultury.

Řízení o vydání souhlasu je zahajováno na základě žádosti. Žádost podává osoba, která hodlá kulturní památku vyvézt. Zpravidla je žadatelem vlastník kulturní památky. Žadatelem však může být i jiná osoba, která s kulturní památkou oprávněně nakládá (např. muzeum či galerie, již vlastník svoji kulturní památku dlouhodobě zapůjčil) nebo má právní zájem na vývozu kulturní památky do zahraničí (např. pořadatel zahraniční výstavy).

Žádost musí být podána na formuláři, který tvoří přílohu č. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., a to ve čtyřech vyhotoveních. V žádosti musí být kulturní památka co možná nejpřesněji popsána a zdokumentována tak, aby byla jednoznačně identifikovatelná, jak to předpokládá § 18 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb. Ze žádosti dále musí vyplývat účel vývozu, způsob užití kulturní památky v zahraničí a stanovení doby, na niž má být kulturní památka vyvezena. Protože ústřední seznam není majetkovou evidencí a záznamy o vlastnictví mají pouze informativní povahu, je povinnou přílohou žádosti doklad o vlastnictví kulturní památky. Ustanovení § 44a odst. 1 zákona o státní památkové péči nabízí možnost využít místo dokladu vlastnictví čestného prohlášení.

Na základě podané žádosti Ministerstvo kultury buď vydá souhlas s vývozem kulturní památky, anebo žádost zamítne. Druhý případ nastane zejména tehdy, když Ministerstvo kultury dospěje k závěru, že konkrétní vývoz kulturní památky by mohl znamenat její fyzické ohrožení nebo riziko, že se již kulturní památka do České republiky nevrátí a bude v zahraničí zadržena například jako součást majetkové podstaty vlastníka, na něhož je v zahraničí prohlášena exekuce. Žádost bude rovněž zamítnuta, pokud je doba, po kterou má být kulturní památka vyvezena, stanovena tak, že při jejím plném využití by šlo vlastně o obcházení zákona o státní památkové péči (postup in fraudem legis).

Ve správním rozhodnutí, kterým je vydán předchozí souhlas k vývozu kulturní památky, může Ministerstvo kultury stanovit požadavky na ochranu kulturní památky – tedy povinnosti, jež musejí být při vývozu kulturní památky splněny (například podmínky týkající se přepravy kulturní památky).

Speciální podmínkou může být i požadavek Ministerstva kultury, aby příslušná autorita ze země, kam má být kulturní památka vyvezena, poskytla záruky navrácení kulturní památky zpět do České republiky.

Po návratu kulturní památky ze zahraničí může Ministerstvo kultury požádat Národní památkový ústav o prověření identity a stavu kulturní památky. Vlastník kulturní památky (i jiná osoba, jež s kulturní památkou nakládá) je povinen umožnit pracovníkům Národního památkového ústavu prohlídku navrácené kulturní památky, její dokumentaci apod., a to na základě § 34 odst. 1 písm. b) zákona o státní památkové péči.

V tomto případě si vlastníci, již jsou Ministerstvu kultury známi z předchozí správní činnosti, předem dne 30. 11. 2023 zažádali o souhlas s vývozem předmětných kulturních památek, celkem 129 předmětů z vybraného mobiliáře fondu Pražského hradu na období 15. 1. 2024 – 29. 9. 2024. Obě žádosti obsahovaly pro všechny předměty smlouvy o výpůjčce mezi vlastníkem a současně zapůjčitelem (Metropolitní kapitulou u sv. Víta i Arcibiskupstvím pražským) a vypůjčitelem (Staatliche Kunstammlungen Dresden) a také do detailu vyplněné předepsané formuláře z přílohy č. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., dále pak záruku nezabavitelnosti po dobu vyvezení předmětů z České republiky podle § 73 a 74 spolkového zákona o ochraně kulturních statků z 31. července 2016 (das Gesetz zum Schutz von Kulturgut) a rovněž

pojišťovací smlouvy pro přepravu a ochranu všech předmětů u renomované na toto odvětví specializované evropské pojišťovny.

Na základě poskytnutých podkladů žádosti vydalo Ministerstvo kultury rozhodnutí, kde souhlasilo se zapůjčením předmětů výlučně pro výstavní účely na období mezi 15. 1. 2024 a 29. 9. 2024, zároveň stanovilo 3 omezující podmínky na základě § 18 odst. 3 a 4 vyhlášky č. 66/1966 Sb., a nakonec vysvětlilo důvody pro mimořádné povolení vyvezení tolika předmětů vysoké kulturně historické hodnoty z České republiky do zahraničí. Rozhodnutí nabylo právní moci dne 12. 1. 2024.

Výše zmíněné podmínky předpokládaly, že

- 1. Kulturní památky budou přepravovány specializovanou firmou v doprovodu odborného kurýra, který bude přítomen i při instalaci a deinstalaci výstavy. Po celou dobu budou pojištěny formou „z hřebíku na hřebík“ proti všem rizikům, včetně zásahu „vyšší moci“.*
- 2. Vlastník kulturních památek nebo jím pověřený zástupce předloží před jejich vývozem (odesláním) z České republiky a po jejich návratu toto rozhodnutí a formuláře osvědčení Celnímu úřadu pro hlavní město Prahu a na žádost tohoto úřadu umožní jeho zaměstnancům provést jejich fyzickou kontrolu před vývozem (odesláním) i po jejich návratu, popř. pořídit odbornou dokumentaci jejich stavu, v souladu s § 27a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.*
- 3. Po návratu kulturních památek zpět na území České republiky oznámí vlastník nebo jím pověřený zástupce tuto skutečnost Národnímu památkovému ústavu, Valdštejnské náměstí 162/3, 118 01 Praha 1 – Malá Strana.*

Za daného stavu, po nabytí právní moci rozhodnutí Ministerstva kultury, tak byly splněny formální předpoklady pro vývoz daného souboru kulturních památek do zahraničí.

Vlastník kulturních památek doložil (předávacími protokoly) pro každý předmět i splnění podmínek spojených s přepravou daného souboru do Spolkové republiky Německo.

Z právních předpisů na úseku památkové péče ani z výše uvedených podmínek rozhodnutí Ministerstva kultury nevyplývá požadavek, aby bylo identifikováno, kdo a kdy převzal kulturní památku na místě určení v Kunsthalle im Lipsiusbau, požadavek, aby byl sepsán protokol v dostatečném rozsahu a formě, a ani požadavek identifikace toho, kdo jednal za vlastníka kulturní památky. Nejde tak o kroky a informace, které by byly spojeny s plněním povinností vyplývajících ze zákona o státní památkové péči nebo povinností uložených vlastníkovi kulturních památek na základě zmíněného zákona.

K provedení kontroly těchto otázek tak nemá Památková inspekce zmocnění a nemůže je získat ani na základě podaného podnětu.

V současné době je daný soubor kulturních památek legálně na území Spolkové republiky Německo. Po dobu, kdy se předmětné kulturní památky nacházejí na území jiného státu, nemá jakýkoli orgán České republiky zmocnění na území cizího státu vykonávat svou pravomoc. Tento fakt je spojen s pojmem státní suverenity, tj. nezávislost státní moci na jakékoli jiné moci, a to jak v oblasti mezistátních vztahů, tak i ve věcech vnitřních (blíže viz např. Potočný, Miroslav; Ondřej, Jan: Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část, Praha, C. H. Beck, 2011, str. 26–27).

Podle zmíněné odborné literatury lze hovořit o vnější a vnitřní suverenitě. Vnější suverenita vyjadřuje zařazení státu do mezinárodního společenství jako plnoprávného subjektu mezinárodního práva. Státy jsou si v takovém systému rovny, neexistuje žádná vyšší autorita, které by státy byly podřízeny. Vnitřní suverenita naopak znamená stav, kdy „*státu náleží výlučná moc na jeho území vůči všem osobám a věcem [územní výsost]*“.

Z výše uvedeného důvodu nemůže Památková inspekce, ani jiný orgán České republiky provést na území Spolkové republiky Německo kontrolu toho, jak je během výstavy kulturní památka ochráněna a zda jsou splněny podmínky zapůjčení v Kunsthalle im Lipsiusbau.

Ostatně dokladem již zmíněné suverenity je skutečnost, že záruku nezabavitelnosti po dobu vyvezení předmětů z České republiky musí dát, a také v tomto případě dala, státní autorita, na jejímž území se kulturní památka nachází a která tak po dobu, kdy je kulturní památka na jejím území, vykonává vůči této kulturní památce svou suverenitu. Jde tak o princip, který je obsažen i v zákoně o státní památkové péči, který právě v této souvislosti zmiňuje princip reciprocity.

Předmětem povolení Ministerstva kultury byl vývoz za účelem vystavení předmětných kulturních památek. Žádost o vyvezení z jiných důvodů, např. restaurování daných kulturních památek nebyla podána. Vlastník kulturní památky tedy není oprávněn umožnit jiné nakládání s danou kulturní památkou, než je účel, za kterým byla vyvezena. Jiné nakládání s kulturní památkou, než bylo povoleno, je v rozporu se zákonem o státní památkové péči. Nejde tedy pouze o namítané restaurování, ale o jakékoli jiné nakládání s kulturní památkou, které není ztotožnitelné s účelem, pro který byla kulturní památka vyvezena.

Ze žádného doloženého dokladu nevyplývá, že by vlastník kulturní památky předpokládal jakékoli jiné než povolené jednání. Takové jednání by ostatně bylo i v rozporu s podmínkami soukromoprávních závazků, které v této souvislosti v souladu s uloženými podmínkami vlastník kulturní památky doložil.

Za daného stavu tak byly splněny formální předpoklady pro vývoz daného souboru do zahraničí a na daný soubor kulturních památek tedy nelze v tuto chvíli hledět jako na nezákonně vyvezený kulturní statek.

Velice děkujeme za Váš zájem o naše kulturní dědictví.

S pozdravem

JUDr. Martin Zídek
ředitel odboru Památková inspekce
Ministerstva kultury